

KUULONÄKÖVAMMAISTEN LEHTI
No 4/1980

KUULONÄKÖVAMMAISTEN LEHTI

Ilmestyy 22 kertaa vuodessa

N:o 4

29. p:nä helmikuuta 1980

6. vuosikerta

JULKAISIJA

Sokeain Keskusliitto ry

Varat tämän lehden kustannuksiin on lahjoittanut
Lions-piiri 107 N

PÄÄTOIMITTAJA

Pirjo Rissanen

TOIMITUKSEN OSOITE

35400 Länkipohja

puh. 935-31357

SISÄLLYS

Retkellä Kanadalaisten kuurosokeiden luona . . .	1
Kotimaan uutisia	3
Laskiainen	5
Karkausvuosi	7
Kalevalanpäivä	8
Artikkelisarja Suomen puolueista	9
Tulonjakopolitiikkaa	13
Ilmoituksia	16

RETKELLÄ KANADALAISTEN KUUROSOKEI- DEN LUONA

Eräänä kylmänä tammikuun iltana noin 20 kuurosokeaa oppaineen kokoontuivat lähteäkseen yhdessä retkelle erääseen maalaistaloon lähellä Torontoa. Myös ulkomaalaiset vieraat Englannista ja Suomesta oli kutsuttu mukaan. Ajoimme noin kahdenkymmenen kilometrin päähän maalaistaloon, jossa pidettiin myös hevosia. Retkemme tarkoituksena oli lähteä niinsanotulle »heinäajelulle». Muistutimme kaikki ulkonäöltämme karhuja, sillä jokainen oli pukeutunut lämpimästi ajelua varten. Ilta oli pimeä ja taivas oli täynnä kirkkaita tähtiä. Kuu oli melkein täysin pyöreä ja väriltään hyvin keltainen. Maassa oli lunta vain muutaman sentin verran, mutta pakkanen sai lumen välkkymään. Pian näkyi kaksi valtavaa, lähes mustaa hevosta, jotka vetivät suuria vankkureita. Vankkureiden lattia oli heinien peitossa. Kiipesimme kaikki, villamyssyt korvilla, vankkureille ja niin lähdimme liikkeelle. Jokainen työnsi jalkansa syvälle lämpimiin heiniin. Kylmä tuuli melkein jäädetti nenän ja posket ja kuitenkin oli hauskaa. Kun palasimme takaisin saimme suuret mukilliset tulikuumaa kaakaota. Ta-

kan edessä oli pian tungosta. Jokainen halusi lämmittää käsiänsä ja jalkojansa. Eräs kuurosokea mies oli tuonut mukanaan haitarinsa. Hän soitti ensin erään englantilaisen kappaleen. Sen jälkeen alkoi kuulua tuttua musiikkia. Sehän oli suomalaisen säveltäjän Jean Sibeliuksen Finlandia.

Ennenkuin lähdimme takaisin Torontoon kiitin kaikkia siitä, että olin saanut kutsun tulla mukaan. Kerroin minkälaista ohjelmaa meillä on Suomessa kuurosokeille. Kerroin myös, että meillä Suomessa on kuurosokeiden yhdistys. Lopuksi kerroin terveiset Suomen kuurosokeilta Kanadan kuurosokeille. Sain tehtäväkseni vuorostani kertoa kanadalaisten terveiset ja ajattelin, että se tapahtuu parhaiten tämän lehden kautta.

Greetings — terveiset
Inger

KOTIMAAN UUTISIA

Suomessa vieraili Ranskan ulkoministeri Jean Francois-Poncet. Ranskalainen vieras oli Suomessa kaksi päivää 13–14.2. Hän neuvotteli ulkoministeri Paavo Väyrysen kanssa. Torstaina presidentti Urho Kekkonen otti vastaan ranskalaisvieraan. Francois-Poncet sanoi käytyjen keskustelujen olleen avoimia, sydämellisiä ja hyödyllisiä. Keskusteluja maiden välillä käytiin Etykistä, aseista riisunnasta sekä kauppavaihdosta Suomen ja Ranskan välillä. Ranskan ulkoministerin mielestä Suomen ja Ranskan ajatukset ovat vähän samansuuntaisia. Vieraamme mielestä suurimpia eroja maiden välillä ovat maantieteelliset erot. Lisäksi Suomi on itsenäinen maa. Itsenäinen Ranska on osa Atlantint liittoa. Vierailun yhteydessä valmisteltiin Ranskan presidentin Valery Giscard d'Estaingin kesäkuussa tapahtuvaa vierailua Suomeen.

VS-yhtiöt (Vise Ky, Vesi-Seppo Ky ja VS-Kone Ky) ovat neuvotelleet Irakin kanssa kaikkien aikojen jättiurakasta. VS-yhtiöt suunnittelevat kolme varuskuntakaupunkia Irakiin. Kaupungit rakennetaan vie-

märi-, vesijohto- ja sähköverkostoa myöten. Kaupunkeihin tulee asuntoalueita, kouluja ja erilaisia palvelupisteitä. Yksi kaupunki maksaa arviolta noin miljardi markkaa. Kaupunkien pitäisi olla valmiina vuoden 1983 loppuun mennessä. Sopimus työllistää paljon suomalaisia kotimaassa ja Irakissa. Lisäksi tarvitaan myös ulkomaista työvoimaa.

Opetusministeriö päätti, että 35 peruskoulua tai luokiota peruskorjataan. Joillakin kouluilla tehdään lisärakennustöitä ja uudisrakennuksia. Valtion osuus on yli 40 miljoonaa markkaa.

Suomen sosialidemokraattinen puolue valmistele periaateohjelmansa uudistamista. Asian on tarkoitus olla esillä v. 1981 sos.demien puoluekokouksessa. Uusi periaateohjelma hyväksyttäisiin vuoden 1984 kokouksessa. Jos sos.demit päättävät valmistella uuden periaateohjelman, olisi se järjestyksessä kolmas vuonna 1903 perustetulle Sdp:lle.

LASKIAINEN

Kirkkovuodessa laskiainen tarkoittaa laskeutumista paastoon. Laskiaissunnuntai on seitsemän viikkoa ennen pääsiäistä. Paastopäiviä on yhteensä 40. Tänä vuonna laskiaissunnuntai on 17.2. Päivämäärä vaihtelee vuosittain 8.2.–7.3. välisenä aikana. Paasto aika loppuu pääsiäiseen (pääsiäinen: paastosta pääseminen). Laskiaispäiviä on yhteensä kolme: laskiaissunnuntai, laskiaistiistai ja tuhkakeskiviikko. Paasto alkoi tuhkakeskiviikosta. Laskiainen on myös kansanomainen merkkipäivä. Laskiaiseen kuului monia eri tapoja, uskomuksia ja taikoja. Uskottiin, että kehrut piti lopettaa laskiaiseen. Jos kehräsi laskiaisena niin lampaat sairastuivat kesällä, lehmät loukkasivat jalkansa, ukkonen iski, myrsky repi kattoja.

Ihmiset tekivät taikoja. Uskottiin, että jos sitoi rukin ja värttinät yhteen ja peitti ne pitkävillaisella peitolla tuotti se onnea. Lampaat pysyivät katraassa kesällä ja villa kasvoi paksuksi. Laskiaisena piti lehmät syöttää ja juottaa aikaisin, silloin ne tulisivat kesällä aina illalla laitumelta navettaan. Jos ei syöttänyt lehmiä aikaisin, niin seuraavana kesänä jäivät lehmät metsään yöksi.

Saunaan juoksivat miehet ja naiset kilpaa. Jos miehet voittivat syntyi sonnivasikoita. Jos taas naiset voittivat, syntyi lehmävasikoita. Monia muita taikoja ja uskomuksia liittyi laskiaiseen. Ruokaan liittyi myös tiettyä uskomusta. Laskiaisena piti keittää hyvin rasvaista ruokaa. Jos syödessä rasva kiilsi suupielissä ja sormet olivat rasvassa, niin tiesi se lihavia sikoja seuraavana kesänä. Lehmät myös lypsivät paljon maitoa ja pääsivät emännät tekemään kotijuustoja.

Laskiaisperinteisiin kuului myös mäenlasku. Isot ja pienet, nuoret ja vanhat kaikki menivät mäkeä laskemaan. Nuoret tyttävät laskivat mäkeä pitkät hiukset avattuina. Jos kelkka liukui pitkälle, kasvoivat pellavat pitkiksi. (Pellavaa viljeltiin pelloilla.) Laskiessa vielä huudettiin: »Hurraa, pitkiä pellavia».

Tänä vuonna laskiaistiistaita vietettiin 19.2. eri puolilla Suomea, jokainen omien tapojensa ja tottumustensa mukaan. Perinteinen laskiaisruoka on hernerokka ja kermavaahdolla koristettu laskiaispulla. Laskiainen ei ole liputuspäivä. Mäkeä lasketaan pulkalla, pahvilla, muovilla tai kulutetaan housun takamusta ja huudetaan pitkiä pellavia.

KARKAUSVUOSI

Joka neljäs vuosi on karkausvuosi. Karkausvuonna on helmikuussa 29 päivää, muina vuosina 28 päivää. Karkauspäivä on ennen Matin päivää eli 24.2. Karkauspäivä on leikillisesti vanhojen piikojen merkkipäivä. Vanhaa tanhua »Raatickoon, raatickoon vanhat piikat pannaan», soitetaan ja lauletaan karkauspäivänä. Mikä on raaticko? Raaticko tarkoittaa yksinäisenä, hoitamattomana vanhenemista. Ei ole »pääsyt» naimisiin. Ennen on helmikuu ollut vaimojen kuukausi. Esimerkiksi Luxemburgissa oli jokaisella nuorella tytöllä lupa kosia miestä. Myös Ranskassa ja Englannissa oli sama tapa. Kosintaan ei mies saanut vastata kieltävästi. Jos ei halunnut naimisiin oli ostettava »vapautuslahja» tytölle.

Meillä Suomessakin naimattomien naisten on lupa kosia. Muistakaa miehet: Jos ette halua naimisiin, niin se pukukangas täytyy ostaa. Pitäkään mielessä naimattomat naiset kun kositte. Voi olla että ette saakaan sitä pukukangasta, vaan voitte joutua naimisiin.

KALEVALAN PÄIVÄ

Elias Lönnrot syntyi Sammatissa 9.4.1802. Lönnrot on tunnettu Suomen kansan muinaisrunouden, sananlaskujen, satujen, arvoituksien ja loitsujen kerääjänä. Lönnrot kiinnostui kansanrunoudesta. Kontti selässä hän kulki ympäri Karjalaa, talosta taloon. Talloissa hän haastatteli ihmisiä, jotka muistivat vanhoja kansanlauluja, arvoituksia ja satuja. Lönnrot kirjoitti kaikki muistiin ja julkaisi niistä kirjan. Kirjan nimi on Kalevala. Ensimmäisen Kalevalan esipuheen Lönnrot kirjoitti 28. helmikuuta. Sitä päivää sanotaan Kalevalan päiväksi. Kalevala on käännetty 24 kielelle.

Kalevalan päivä on suomalaisen kulttuurin päivä ja myös liputuspäivä.

ARTIKKELISARJA SUOMEN PUOLUEISTA

Suomessa ylintä päätösvaltaa käyttää eduskunta, jonka kansa valitsee joka neljäs vuosi. Kansalaisten mielipiteet tuodaan eduskunnassa esille puolueiden kautta. Eduskunta säätää lait ja laatii joka vuosi tulo- ja menoarvion. Budjetilla ja laeilla säädellään kansalaisten elämää.

Eduskunnassa on tällä hetkellä kansanedustajia yhdeksästä puolueesta. Suomessa on oikeistolla (= ei sosialisteilla) yleensä ollut enemmistö. Vasemmistolla on ollut enemmistö kolme kertaa, viimeksi vuonna 1966.

Vaikka eduskunta on perustuslakimme mukaan tärkein, tehdään poliittista työtä myös muualla. Ennen kaikkea toimitaan valiokunnissa, komiteoissa ja puolueiden omissa elimissä.

Kun vertailemme eri puolueita, on tärkeätä ottaa huomioon niiden ohjelma, historia ja varsinainen toiminta eduskunnassa ja sen ulkopuolella.

SOSIALIDEMOKRAATTINEN PUOLUE

Sos.dem-puolue on suurin nykyisessä eduskunnassa. Sillä on 52 kansanedustajaa. Se on kuulunut Suo-

men suurimpiin puolueisiin vuodesta 1917 lähtien. Sos.dem-puolue on ollut hallituksessa melkein yhtämittaisesti vuodesta 1966. Puolueen puheenjohtaja on Kalevi Sorsa ja sihteeri Ulf Sundqvist.

Sosialidemokraatit vaikuttavat myös erilaisissa työväen järjestöissä, esimerkiksi ammattiyhdistysliikkeessä, osuustoimintaliikkeessä ja työväen urheiluliitossa.

Suomen työväenpuolue perustettiin Turussa vuonna 1899. Se sai nykyisen nimensä, sos.dem-puolue, Forssan kokouksessa 1903. Forssassa hyväksyttiin historiallinen periaateohjelma. Se on toiminut pohjana molempien työväenpuolueiden, sos.demien ja kommunistien, ohjelmille. Forssan ohjelma oli voimassa vuoteen 1952 asti. Silloin hyväksyttiin nykyinen ohjelma.

Ohjelmassa vastustetaan suuryritysten taloudellista ylivaltaa. Sos.demit vaativat oikeudenmukaista tulonjakoa (= riittävästi palkkaa työläisille) ja pyrkivät muuttamaan yhteiskunnan sosialistiseksi. Tällöin suurimmat tehtaات kuuluisivat valtiolle. Suomen perustuslait toteavat ihmisen oikeuden työhön. Tämän ovat sos.demit kirjoittaneet omaankin ohjelmaansa.

Politiikan tutkija Olavi Borg kirjoittaa, että oh-

jelmassaan sos.dem-puolue irrottautuu osaksi Karl Marxin opeista. Marxilaisuus oli puolueen alkuperäinen lähtökohta. Myös sosialisointi on melko epä määräisesti ohjelmassa. Borgin mielestä vuoden 1952 ohjelma jää puolitiehen vanhan aatteellisen perustan ja puolueen todellisen toiminnan välille.

Sos.dem-puolue oli aatteellisesti hajanainen 1950-luvun lopulla. Rafael Paasio valittiin puolueen puheenjohtajaksi 1963 ja hän yhdisti puoluetta. Kuuluisassa puheessaan hän lupasi ohjata puolueen pari piirua vasemmalle.

Näin suureen puolueeseen mahtuu nytkin eri tavalla ajattelevia jäseniä ja poliitikkoja. Professori Pertti Hemanus on sanonut, että oikeiston ja vasemiston rajalinja kulkee sos.dem-puolueen halki. Tämän sos.demit kyllä kieltävät.

Puoluelehdistössä on sos.dem. lehdillä melko hyvä asema. Monien paikkakuntien kakkoslehti (= toiseksi suurin lehti) on sosialidemokraattien. Yleisradion pääjohtaja on sos.demien Sakari Kiuru.

Sos.dem-puolueella on tärkeä asema hallituksessa keskustapuolueen ohella. Pääministerinä on Mauno Koivisto, jonka varsinainen työ on Suomen Pankissa. Monen puolueen hallituksissa joutuvat puolueet tinkimään tavoitteistaan. Pentti Holappa kir-

joittaa kirjassaan Käytännön sosialidemokratia, että sos.dem-puolue voi joutua vastoin tahtoaan toteuttamaan hallituksessa porvarillista (= oikeistolaista) politiikkaa.

Nykyisen hallituksen yksi tärkeä päämäärä on ollut työttömyyden poistaminen. Tässä on onnistuttu huonosti. Työttömien määrä on pysynyt suurena hallituksen toimista huolimatta.

Eri maiden sos.dem-puolueiden yhteinen elin on nimeltään Sosialistinen Internationaali. Kalevi Sorsa on sen aseistariisuntatyöryhmän puheenjohtaja. Sorsa vieraili äskettäin Moskovassa. Hän keskusteli Neuvostoliiton johtajien kanssa aseistariisunnasta ja jännityksen lieventämisestä maailmassa. Hän korosti myös sos.demien ja kommunistien yhteistyötä.

Ulkopolitiikassa sos.demit korostavat Neuvostoliiton kanssa solmittua yya-sopimusta (YYA = ystävyys, yhteistyö ja avunanto) ja puolueettomuutta suurvaltojen välisissä kiistoissa.

Puolue haluaa läheiset suhteet myös muihin pohjoismaihin. Erityisen tärkeä on Ruotsi (se on Suomen tärkeimpiä kauppakumppaneita). Pääministeri Mauno Koivisto teki virallisen vierailun Ruotsiin helmikuun puolivälissä.

Sosialidemokraattisten puolueiden asema Euroopassa on ollut vahva. Viime vuosina ne ovat menettäneet jonkin verran kannatustaan, mutta Suomen sos.dem-puolue on edelleen vallassa.

Jari Hämäläinen

TULONJAKOPOLITIIKKA

Petri Kinnunen

Kulunut talvi on jälleen tuonut tullessaan työehtosopimusneuvottelut. Työnantajat ja työntekijät ovat omien järjestöjensä kautta sopineet työsuhteen (työnteon) ehdoista työehto- ja virkaehtosopimuksin. Nyt sopimuskausi päättyy. Sopimukset on irtisanottu ja uusista sopimuksista neuvotellaan.

Mistä sitten työehto- ja virkaehtosopimuksissa neuvotellaan? Laki säätelee työaika (sen enimmäispituutta), työntekijän irtisanomisaikaa ja vuosilomaa. Palkkoja laki ei säätele. Työehto- ja virkaehtosopimuksissa sovitaan pääasiassa palkkojen suuruudesta. Lisäksi sopimuksissa neuvotellaan myös työajasta, irtisanomisajoista, vuosilomasta, äitiyslomas-

ta yms. Sopimukseen voidaan ottaa näistä asioista työntekijän kannalta parempia ratkaisuja kuin laissa on. Huonommista ratkaisuista ei saa sopia.

Työntekijöiden edustajina neuvotteluissa ovat heidän omat ammattiyhdistyksensä. Tärkeimmät järjestöt ovat SAK (Suomen ammattiliittojen keskusliitto), TVK (Toimihenkilö- ja virkamiesjärjestöjen keskusliitto), AKAVA (akateemisten alojen työntekijät) ja STTK (Suomen teknisten toimihenkilöjärjestöjen keskusliitto). Jokaisella näistä keskusjärjestöistä on omia jäsenjärjestöjä (SAK:lla esim. Metalliliitto ja Rakennustyöväenliitto), jotka on perustettu ammattialoittain. Työnantajapuolella on puolestaan neuvottelijoina heidän omat järjestönsä. Niitä ovat STK (Suomen työnantajain keskusliitto) LTK (liiketyönantajain keskusliitto), kunnallinen sopimusvaltuuskunta ja valtion työmarkkinailaitos.

Työehto- ja virkaehtosopimukset voidaan tehdä joko keskitettyinä tai erillissopimuksina. Keskitetyssä ratkaisussa kaikki työnantajien ja työntekijöiden järjestöt sopivat yhteisestä palkkaratkaisusta. Erillissopimuksissa puolestaan sopimukset solmitaan yksittäisten liittojen kesken. Esimerkiksi Metalliliitto tekee työehtosopimuksen vastaavan työnantajajärjestön kanssa. Keskitetyn ratkaisun yhteydessä voidaan

sopia, että siihen liittyy myös ns. sosiaalipaketti. Tämä tarkoittaa, että kolmanneksi sopijapuoleksi tulee mukaan valtio (yleensä maan hallitus). Sosiaalipaketissa sovitaan sellaisista eduista työntekijöille, jotka edellyttävät maan hallituksen tai eduskunnan päätöksiä. Sovittavat asiat voivat olla eläkkeiden, sairauspäivärahan, äitiyspäivärahojen, lapsilisien korotuksia yms. Aina ei sosiaalipaketti kuulu mukaan neuvotteluihin.

Tammikuussa yrittivät keskusjärjestöt ensin keskitettyä ratkaisua. Sopimukseen ei olisi kuulunut sosiaalipakettia. SAK vaati n. 10-12 %:n yleiskorotusta palkkoihin. Maaliskuun alussa olisi tuntipalkkoihin tullut ensin 85 pennin korotus ja syksyllä loput 35 penniä. Työnantajat eivät hyväksyneet esitystä ja niin se raukesi. Nyt neuvottelut ovat alkaneet liitto-kohtaisina erillisneuvotteluina. Työntekijöiden järjestöt ovat vaatineet hieman suurempaa korotusta kuin SAK:n yleiskorotusesitys oli. Työnantajat ovat suhtautuneet esityksiin torjuvasti. Nykyiset sopimukset päättyvät helmikuun lopussa ja siihen mennessä olisi uudet sopimukset solmittava. Ellei uusia sopimuksia ole syntynyt maaliskuun alkuun mennessä alkaa sopimukseton kausi. Silloin työntekijöitä ei rajoita työehto- tai virkaehtosopimusten työ-

rauhavelvoitteet ja työntekijät voivat vauhdittaa sopimusten syntymistä esimerkiksi lakoilla.

Kuulonäkövammaisten lehti seuraa sopimusneuvotteluita ja kertoo minkälaiseen ratkaisuun lopulta päästään.

ILMOITUKSIA

Matka Hannoveriin Kuurosokeiden Maailmankonferenssiin järjestetään

20–27.7.80

Matkan hinta 1630 mk hengeltä

Hintaan sisältyy:

- lennot Helsinki-Hannover-Helsinki
- lentokenttäkuljetukset Helsingissä
- majoitus hotelli Thielenplatzissa kahden hengen huoneissa, joissa kylpy tai suihku ja wc.
- aamukahvi hotellissa
- palvelurahat ja verot hotellissa

Lisäksi täytyy varata rahaa aterioihin sekä matkoihin hotellista konferenssipaikalle.

Ilmoittautumiset maaliskuun loppuun mennessä Kaija Salekarille Sokeain Keskusliittoon. Matkalle voidaan ottaa vain rajoitettu määrä osanottajia. Ilmoittaudu siis pian jos aiot mukaan.